

Maria skolgata 83  
118 53 Stockholm  
Telefon 08 50 65 50 00  
info@konstnarsnamnden.se  
www.konstnarsnamnden.se

Kulturdepartementet  
103 33 Stockholm

Stockholm 2010-10-01

Dnr 14-13/2010  
Ku2010/882/KV

YTTRANDE

## **På väg mot en ny roll – överväganden och förslag om Riksutställningar (SOU 2010:34)**

Konstnärsnämnden har till uppgift att besluta om statliga bidrag och ersättningar till enskilda konstnärer inom konstområdena bild, form, musik, teater, dans och film. Myndigheten ska hålla sig underrättad om konstnärers ekonomiska och sociala förhållanden samt löpande bevaka trygghetssystemens utformning och tillämpning i förhållande till konstnärlig verksamhet. Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Yttrandet följer i stort rubriceringen i betänkandet.

### 3.1.1 STATLIGA INSATSER

#### **Konstnärsnämnden**

Konstnärsnämndens uppdrag inom bild- och formområdet behandlas kortfattat av utredningen. Tyvärr har inte kommittén låtit nämnden faktagranska texten vilket lett till en felaktig bild av nämndens arbete och av stödet till områdena bild och form.

Utredningen skriver att nämnden fördelar 65,5 mnkr årligen till bild – och formområdet inklusive kostnader för Iaspis vilket är felaktigt. Vad siffran baseras på vet vi inte men år 2009 var anslaget 5:2 ap. 1 *Visningsersättning samt bidrag åt bild- och formkonstnärer* 70 914 000 kr. Därutöver beräknas bild- och formområdets andel av statlig inkomstgaranti för konstnärer vara ca 5,1 mnkr årligen och Iaspis andel av förvaltningsmedel till 3,5 mnkr. Alltså en total om ca 78,5 mnkr årligen för bild- och formområdet.

Inom nämnden beslutar dess styrelse om långtidsstipendier och utsåg fram till maj 2010 nya innehavarna av inkomstgarantier. Bildkonstnärsfonden beslutar om övriga stipendier och bidrag för bild- och formområdet inklusive de

stipendier som ligger inom ramen för internationellt kulturutbyte inom Iaspis. Konstnärskommittén är därmed den största statliga bidragsgivaren till bild- och formområdets konstproduktion och har ett stort antal andra stipendie- och bidragsformer vilka inte nämns i utredningen.

Däremot gör betänkandet en utförligare beskrivning av Iaspis, nämndens internationella program för bild- och formkonstnärer, som felaktigt beskrivs som bidragssökande från Bildkonstnärskommittén. Iaspis är en del av Konstnärskommittén och dess budgetramar beslutas av Konstnärskommitténs styrelse och Bildkonstnärskommittén.

Allt stöd och verksamhet inom Konstnärskommittén, inklusive Iaspis, riktar sig enbart till professionella konstnärer, upphovspersoner som utövare, enligt förordning och inte enbart till utövande konstnärer som betänkandet menar.

#### STATENS FÖRÄNDRADE SYN PÅ DE TRE R:N

I betänkandet fullföljs tankarna från *Kulturutredningen* och förslagen i regeringens proposition *Tid för kultur* (2009/10:3) om förändrade uppdrag till vad som brukar kallas de tre R:n, Riksteatern, Rikskonserter och Riksställningar. Institutionernas producerande uppdrag tas bort eller minskas och dess kunskapsförmedlande och samverkande uppdrag behålls. Totalt minskas deras budget med de förändrade uppdragen.

Konstnärskommittén kan inte se att någon fördjupande analys om de tre R:ns nuvarande uppdrag har gjorts och inte heller har de förändrade uppdragen behandlats på sedvanligt sätt och därmed inte heller remissbehandlats och fått en öppen genomlysning. Beslut om förändrade uppdrag har fattats och sedan har kortfattade utredningsuppdrag lagts ut för att bereda förändringen. Det kan tyckas än mer viktigt att syna dessa uppdrag i förhållande till den mycket omfattande reform som nu genomförs med regionaliseringen av vissa statliga kulturbidrag.

Enligt de kulturpolitiska målen ska alla ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet skall prägla samhällets utveckling. En gemensam målsättning för samtliga riksdagspartier har hittills varit att kvalitativ konst skall förmedlas till hela befolkningen. Staten har här borgat för hög kvalitet och att samma produktion, utställning eller konsert kan upplevas av medborgare såväl i Norrland som i Skåne. Konsten kommer ut till hela landet istället för att publiken flyttas. I samband med omläggningen av besluten över statliga medel till ett regionalt plan och förändringen av de tre R:n till samordnande, mindre eller icke-producerande enheter så blir konsekvenserna av regeringens förslag att konstnärliga produktioner i huvudsak kommer att produceras regionalt och troligtvis turnera i mindre omfattning geografiskt. Konstnärskommittén befarar att konsekvensen blir att samarbeten och turnéer kommer att ske regionalt eller över gränsen till nästa region. Att en arrangör själv skall kunna hantera att leta upp, köpa in och

arrangera en utställning, ett gästspel av produktioner eller en konsert som produceras i en annan landsända är inte troligt.

Konstnärskämnden tror på värdet av att högkvalitativa konstnärliga turnerande produktioner och utställningar visas i hela Sverige. Något annat vore slöseri med konstnärliga och ekonomiska resurser. Om de tre R:n inte skall producera så bör de istället ges tydliga uppdrag och tillräckliga resurser för att samordna/köpa in produktioner som kan förmedlas till hela landet.

## RIKSUTSTÄLLNINGARS UPPDRAG

### 6. ETT FÖRÄNDRAT UPPDRAG FÖR RIKSUTSTÄLLNINGAR

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå lämpliga förändringar av Riksutställningars roll och uppdrag. Konstnärskämnden instämmer med kommitténs bedömning att Riksutställningar har en viktig roll att fylla som en nationell strategisk resurs för museer och andra utställare, speciellt inom ramen för en ny samverkansmodell.

Staten bör enligt Konstnärskämndens bedömning ansvara för att en publik i hela landet kan ta del av kvalitativa nationella och internationella utställningar. Riksutställningar främjar genom sin verksamhet allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor och bidrar således direkt till de kulturpolitiska målen.

Riksutställningars betydelse för spridning av samtidskonst kan inte nog understrykas. Utställningarna som producerats de senare åren har dominerats av ett internationellt och ett interkulturellt perspektiv, vilket är ett viktigt inslag inte minst i regioner som har en mindre utvecklad infrastruktur inom det samtida bildkonst- och formområdet.

Visserligen är Riksutställningars uppdrag riktat mot publikens möten med konsten, men nämnden vill i sammanhanget även peka på dess betydelse som uppdragsgivare för professionella konstnärer och den vidgning av arbets- och utkomstmöjligheter som verksamheten därmed bidrar till.

Riksutställningars uppdrag inom samtidskonst bör också inkludera samverkan med andra arrangörer kring utställningsproduktion, hela tiden med målsättningen att bidra till att kvalitetsnivån kan upprätthållas även på mindre orter.

Riksställningar producerar och turnélägger sina vandringsutställningar. Eventuellt skulle man också kunna använda Riksställningars befintliga specialistkompetens för turnerandet av externa utställningar. Stöd till redan existerande utställningar och till utvecklingen av nya nätverk är av stor vikt för hela konstområdet. Många aktörer producerar idag högtintressanta projekt som med enkla medel skulle kunna turneras och göras tillgängliga i flera sammanhang. Detta gäller inte enbart de mindre arrangörerna, utan ofta även de större museerna som i många fall saknar resurser att låta egna produktioner turnera i Sverige. Det kan inte vara upp till regionerna själva att ta det initiativet till nationella turnéer. Riksställningars uppdrag kan utvidgas till att distribuera andra utställningar. Riksteaterns kan därmed ytterligare bidra till att på ett betydelsefullt sätt stärka en nationell infrastruktur.

#### 6.1.1 ÄNDRINGAR I RIKSUTSTÄLLNINGARS INSTRUKTION

Konstnärernas nämnden avstyrker förslaget att stryka formuleringen att ”verksamheten syftar till att ge perspektiv på samtiden och samhällsutvecklingen”<sup>1</sup>. Riksställningars verksamhet har en stor potential att lyfta aktuella frågor kring identitet, demokrati, yttrandefrihet, och även genom att utveckla nya former för presentation, interaktion och kommunikation. Av detta skäl anser Konstnärernas nämnden att formuleringen bör stå kvar i Riksställningars nya instruktion.

#### 6.1.2 ÄNDRINGAR I RIKSUTSTÄLLNINGARS REGLERINGSBREV

Konstnärernas nämnden tillstyrker ändringen att Riksställningar bör prioritera den samtida konsten och utställningar som riktas mot barn och ungdomar. Riksställningars insats för samtidskonsten i Sverige bör inte underskattas. Deras produktioner har inneburit att chansen att möta den samtida bild- och formkonsten i regioner där konstlivet varit mindre aktivt, och i orter utan konsthallar, museer och gallerier. Dessutom bidrar Riksställningars egna producerade utställningar till en internationell och nationell förstärkning av den regionala konstscenen.

Konstnärernas nämnden håller med kommitténs beskrivning att Riksställningar har varit föredömliga när det gäller att ersätta konstnärer för utfört arbete i enlighet med avtalet om utställningsersättning. Med en ökad samverkan från Riksställningars sida med olika aktörer på utställningsområdet kan man hoppas på en spridning av detta förhållningssätt, vilket borde innebära en förstärkning av konstnärers försörjningsmöjligheter.

---

<sup>1</sup> Förordningen 2007:1187 med instruktion [1 §](#).

**Avslutning**

Beslut i detta ärende har fattats av ordförande Ingrid Elam den 30 augusti 2010 på delegation av Konstnärsnämndens styrelse. Föredragande tjänsteman har varit kanslichef Ann Larsson. I beredningen har även Iaspis direktör Cecilia Widenheim, handläggare Lars Olof Gustafson samt Ann Traber deltagit.

Ingrid Elam  
Styrelseordförande

Ann Larsson  
Kanslichef